

KRIZA JÁNOSRA EMLÉKEZÜNK!

„Itt van egy évek előtt, mondják, legalább akkori alakomat híven talált arckép, most meglehet, valamivel hitványabb vagyok. Az életrajzi adatokon corrigálni, addálni nem tudtam többet; rettenetesen unom magammal foglalkozni. Az én »külső emberem« nem is érdemli meg a sok csinosgatást; »belső emberem« pedig fontosabb dolgokkal van elfoglalva, mint az én Jézust még oly kevésbé híven felöltözött szellemi részem, e parányi árnyék, melynek értéke, jól érzem, oly messze van a lelkemet örökké kintzott, fárasztó ideáltól! Életem örök elszóró, sokféle forgácsoló foglalatosságainak tulajdonítható, hogy működésem mindenütt csak kezdemény, csak gyöngé vázlat, s legjobb esetben is töredék marad.“

Kriza János halálának századik évfordulóján a Keresztény Magvető egyházunk volt püspökének egy eddig kevésbé ismert arcképével jelentkezik. E „híven talált“ arckép minden vonásán ott látjuk tiszta emberiségének, meleg szívének és mély hitének, szeretetreméltóságának a jelét.

A Keresztény Magvető szerkesztősége ezzel a Kriza-számmal azonban egy másik arcképet is fel akar mutatni. Nemcsak a „külső embert“ keresi, hanem „az elmúlt mélységesen mély kútjából“ Kriza János lelki arcának tükörképét akarja felszínre hozni. Azt az arcot, amely „nem múlik el“. Mint ahogy munkássága sem múlt el nyomtalanul, hanem ha csak „kezdemény“ volt is a maga korában, azóta korszakot alkot egyházunk négy százéves történetében.

TANULMÁNYOK

KRIZA JÁNOS ÖNÉLETRAJZA*

Én Kriza János születtem 1811. jún. 24-én Miklósvárszékből Nagy-Ajtán, hol édesatyám unitárius lelkész volt, mindössze 47 évig szolgált az onegy eklézsiában. Édesanyám Bencze Borbára tósgyökeres székel; az atyám Torda megyében Torockó, e regényes, sziklák közé zárt helység szülöttje volt, hová én is 9 éves koromban vittem tanulni az ottani jó hírben álló ügynevezett particulában, hol a syntactica classissal végeztem be a tanulást, öt évet töltvén e patriarchalis egyszerű erkölcsökkel diszes, egész Erdélyben öltözet- s lakásbeli szokásaikra nézve is megkülönböztetett kisdud városban, melynek lakosai nagyrészt vasbányászatból, egy része vassal való kereskedésből s egy kisebb része földművelésből él. Syntaxista koromban már kezdtem a verseléshez, s maig vannak fenn némely költeményeim azon időből. 1825-ben a székelkeresztúri gymnasiumba vitt anyám a poetica és rhetorica classisokba egy akkor nagy hírben állott igazgató-tanár, Koronka József kezei alá; 4 évig voltam e szigorú tanár oktatása alatt, aki főleg a latin classisokat, ezek közt Horatiust és Ovidiust tanította előszeretettel; belé is jöttem a latin distichonok készítésébe, így saphicusok sat. írásába is úgy, hogy néhány óra alatt sokszor az egész classisomnak megírtam az exercitiumaikat; egypárszor magyar versek készítésére is adott themát jó rectorunk, vagy caputokat hagyott ki Ovidiusból szabad magyar fordításra, vagy átdolgozásra. Azonban a magyar versekre nem kaptam oly szép Lectákat (excellenter, praeclare, opipare sat.), mint a latin versekre; sőt komolyan intett, hogy új, még szokatlan szokat használni óvakodjam. Ugyanis csak togatus koromban — mintegy 18 éves lehettem, midőn legelőször kaptam mintegy történetből kezemhez néhány újabbkori magyar író, mint Kazinczy Ferenc, Fáy András, többre nem is emlékszem, hogy olvastam vagy ismertem volna 19 éves koromig. Torockói tanító koromban a biblián kívül — amelyből igen sokat olvastam egyébként, mint a Hármastörténetét, a Hét bölcs Mestereket és több más maradványát régi irodalmunknak, amelyek a torockói olvasgató népnél nyomtatásban vagy kéziratban nagy számmal találtattak. Székelkeresztúri vendégek koromban megízeltvén egy-két újabbkori írónk bájos művét, nagy mohón estem neki az új irodalom olvasásának 1829 óta, midőn kolozsvári collégiumunknak lettem togatus vagy egyenruhás diákjává.

---

* KerMagv XLVII. (1912), 40—45.